

Editörden,

Uluslararası ilişkilerde dönemsel olarak farklı kuramların baskın olduğu söylenir. Soğuk savaş döneminde realist, soğuk savaş sonrası dönemde liberal kuramlar baskın kuramlar olmuştur. 11 Eylül'den sonra realist kuram yeniden birinci sıraya çıktıysa da bu durum kısa süreli olmuştur. Huntington'ın *Medeniyetler Çatışması Tezi* ile kültür veya kimlik siyasetinin hem realist hem de liberal akım üzerinde zayıflatıcı etkileri olmuştur. Yirmibirinci Yüzyıl bağlamında uluslararası ilişkiler disiplini içinde sosyal inşacılık (örn. Alexander Wendt) gibi kuramsal perspektiflerin geliştiğine şahit oluyoruz.

Hakikaetn uluslararası ilişkilerde neredeyse her zaman önemli bir faktör olan ülke, kültür, toplum veya medeniyet imgelerinin veya imajların uluslararası ilişkileri ve genel olarak diplomasiyi etkilediği kuşku götürmez. Bu sosyal inşacı kuramlardan biri bilişsel yaklaşımın bir parçası olan ülke imajları kuramıdır.

Alexander Buhmann ve Diana Ingenhoff (2015) tarafından geliştirilen üçü kognitif (işlevsel: ekonomik ve askeri yeterlilikler, moralite: ahlaki değerleri veya üstünlükleri, estetik: çekicilik veya cazibesi) diğeri duygusal (genel olarak hoşlanma veya hoşlanmama durumu) olmak üzere 4 boyutlu ülke imajı modeli de insanların başka ülkeleri kalıp yargısal olarak görmeye ve davranmaya eğilimli olduğunu gösterir. Elbette devletlerarası ilişkilerde var olan bu kalıp yargılar veya imajlar zamanla değişmektedir ancak ülke, millet ve diğer etnik (kültürel) imajlarının etkisi artık daha fazla görülmekte ve devletler bazen olumsuz imajları ve etkilerini ortadan kaldırmak için karşılıklı iş birliği içerisine girmektedirler.

İmaj teorisi siyasal psikolojik bir yaklaşım olarak politika belirleyicilerin diğer ülkeler hakkındaki izlenimleri ve bu izlenimlerin davranışsal sonuçları arasında bağlantılar kurar (Cottam vd., 2004). Elbette küresel ölçekte ülke imajları veya kalıpyargıları biçimlendirmede de batının (ABD ve Avrupa) üstünlüğü söz konusudur. Tahmin edebileceğiniz gibi her ulus veya devletin kendine göre müttefik veya düşman olarak kategorize ettiği ülkeler vardır.

ABD ve gelişmiş Batılı devletler küresel olarak daha güçlü, çekici ve korkulan emperyal veya süpergüç ülkeler olarak görülmekteydi ve bu durum kısmen hala geçerlidir. Küresel olarak ise genellikle İran, Saddam dönemi Irak veya Kaddafi döneminin Libya'sı Batı imgeleminde haydut veya serseri devletler olarak etiketlenmekteydi. Artık bu imajlar değişiyor. Hatta bir imaj devrimi gerçekleşiyor. ABD örneğin giderek haydut, yozlaşmış ve emperyalist devlet imajını, İsrail ise giderek haylaz, soykırımcı ve ırkçı bir devlet imajını kazanıyor.

Bir zamanların yerleşimci-sömürgeci-işgalci Avrupa devletleri giderek kendilerini göçmenler tarafından işgal edilmiş ve hatta sömürülen ülkeler olarak görmeye başlıyor. Bu algılar ırkçılığı, İslamofobiyi ve yabancı düşmanlığını tetiklediği gibi yükselen bir aşırı sağ popülist dalgayla beraber Avrupa'nın çehresini ve karakterini değiştiriyor. Türkiye'nin siyasal durumu "otoriter demokratik" olarak sunulmasına rağmen de askeri ve diplomatik yeterlilikler açısından daha güçlü bir imaja sahip olduğu ortadadır. Bu imajın toplumsal barış sürecinin başarıyla tamamlanması, ekonominin ve demokrasinin güçlenmesi, ilkeli diplomatik duruşun sürdürülmesi ve en nihayetinde doğru müttefikler seçmemiz durumunda çok daha iyiye gitmesi mümkün.

Cottam, M. L., Dietz-Uhler, B., Mastors, E., ve Preston, T. (2004). *Introduction to Political Psychology*. New York, NY: Psychology Press.

Ingenhoff, D. ve Buhmann, A. (2015). Advancing the Country Image Constructs from a Public Relations Perspective: From Model to Measurement. *Journal of Communication Management*, 19(1), 62–80.

Prof. Dr. Hayrettin ÖZLER